

LAW

UDC 343.983.22

EOI 10.11232/2663-4139.14.09

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБІГУ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ПАТРОНІВ ТРАВМАТИЧНОЇ (НЕСМЕРТЕЛЬНОЇ) ДІЇ

АНДРОНОВ Костянтин Юрійович

судовий експерт сектору досліджень зброї відділу криміналістичних видів досліджень
Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України

ГУРЕНКО Євген Віталійович

судовий експерт сектору досліджень зброї відділу криміналістичних видів досліджень
Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України

УКРАЇНА

Анотація.

Питання самозахисту громадян та захисту їх власності є актуальним в кожній державі сучасного світу. На даному етапі розвитку нашої держави законодавством передбачена можливість володіння певного кола громадян спеціальними пристроями для відстрілу патронів споряджених еластичними кулями – так звана травматична зброя. Наявність такої зброї порушує питання патронів для даної категорії, а саме патронів травматичної (несмертельної) дії. Це в свою чергу спонукає державу до контролю за виготовленням та обігом даної категорії, а також покаранням за недотримання встановлених державою норм. Низький рівень суспільної культури поведінки зі зброєю, та бажання власників несмертельної зброї збільшити її уражаючі властивості призводить до низки проблем над якими зазвичай власники зброї навіть не замислюються. В експертній практиці за часи роботи сформовано алгоритм дослідження даної категорії патронів, але сучасні тенденції розвитку ринку даної продукції вимагають вирішення певних проблемних питань, що виникають в ході їх дослідження.

Ключові слова: патрони, патрони травматичної дії, еластичний снаряд, гільза, маркування, уражаюча здатність, проникаюча здатність.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку експертно-криміналістичної діяльності в Україні сформовано певні методики та методичні рекомендації дослідження того чи іншого виду об'єктів. Однак сучасність вимагає швидкого оновлення як матеріально-технічної так і методичної бази для більш ефективного вирішення проблемних питань. Так в сфері судово-балістичних досліджень виникає питання дослідження патронів травматичної (несмертельної) дії в частині встановлення інформації щодо сертифікації даного виду патронів, що тягне за собою

© Андронов К.Ю., Гуренко Є.В., 2020

© Andronov K., Hurenko Ye., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139><http://eoi.citefactor.org/10.11232/2663-4139.14.09>

визначення відстані з якої необхідно встановлювати енергетичні властивості снарядів даного виду патронів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблематика висвітлювалась у роботах таких авторів, як Іщенко А.В., Грищенко О.В., Кофанов А.В. та інших. Прикладом може слугувати Судово-балістичний посібник «Пістолети та револьвери, призначені для відстрілу патронів «несмертельної дії», та набої до них» у якому зібрані та систематизовані основні відомості про пристрої несмертельної дії та набої до них. Однак тенденції сучасності та збільшення обсягів ринку даної продукції вимагають оновлення та більш глибокого вивчення даного питання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На дослідження до експертно-криміналістичних установ все частіше надходять патрони травматичної (несмертельної) дії з ознаками саморобного спорядження чи переспорядження патронів промислового виготовлення, що викликає потребу висвітлення даної проблеми.

Мета статті. Висловити рекомендації щодо поліпшення порядку дослідження даного виду об'єктів та підвищити рівень соціальної свідомості власників зброї.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання дослідження патронів травматичної (несмертельної) дії є дуже складним у зв'язку із специфічністю метального снаряду таких патронів. Адже при дослідженні патронів до вогнепальної зброї вирішення питання про віднесення їх до категорії боєприпасів базується на наявності усіх складових елементів, придатності їх до використання та питомою кінетичною енергією яку отримує куля патрону, а саме чи вище вона за $0,5 \text{ Дж/мм}^2$. Головною відмінністю патронів травматичної (несмертельної) дії від патронів до бойової чи мисливської зброї є саме її нелетальна – травматична дія снаряду (кулі) патрону [1]. В ході експертних досліджень по відношенню чи не відношенню представлених перед експертом патронів до категорії боєприпасів він повинен провести ряд експериментів, а саме провести експериментальну стрільбу наданими йому патронами. І саме на цьому етапі виникає питання того на якій відстані від дульного зрізу від зброї вимірювати швидкість польоту кулі. Адже згідно діючої Методики [2] вимір швидкості польоту вистріляного еластичного снаряду вимірюється на відстані 3,5 м від дульного зрізу, однак ця відстань встановлена лише для сертифікованих патронів. При цьому на даний час в Україні відсутня загальнодоступна база сертифікатів патронів травматичної (несмертельної) дії. Через що в експертній практиці склалася стала думка, що за сертифіковані патрони необхідно вважати усі патрони які виготовлені офіційними українськими виробниками та які представлені на вітринах магазинів. Однак на нашу думку, дане припущення є помилковим, адже

спираючись на експертну практику сучасні виробники дуже часто порушують вимоги стандартів до даного типу патронів і для збільшення попиту на саме їх продукцію йдуть на певні хитрощі, а саме виробляють патрони із збільшеною навіскою порошу. Що призводить до збільшення швидкості польоту кулі, що в свою чергу призводить до отримання підвищених значень питомої кінетичної енергії при їх дослідженні. З сучасної експертної практики ми маємо наступні середні показники сучасних патронів промислового виготовлення: при швидкості снаряда близько 480-510 м/с ми отримуємо значення, що відповідають питомій кінетичній енергії близько 0,9 – 1,1 Дж/мм² і є достатнім для ураження живої цілі [2].

Однак зважаючи на специфіку травматичної (несмертельної) дії еластичних (гумових) куль на перешкоди експертами Харківського НДЕКЦ МВС, також досліджувалася і проникаюча (пробивна) здатність еластичних металевих снарядів наданих патронів із використанням дошки із сухої соснової деревини, щільністю 0,53 кг/дм³, з відстані 1 м [2]. Зафіксована проникаюча (пробивна) здатність еластичних металевих снарядів склала менше власного діаметру снаряду із подальшим його відскоком, що недостатньо для ураження цілі з проникненням снаряду в глиб її матеріалу.

Дане додаткове дослідження не передбачено діючою експертною методикою. Однак ми вважаємо за необхідне її доповнення даним дослідженням як необхідною умовою повного та всебічного дослідження патронів травматичної (несмертельної) дії, адже, навіть, за умови неналежного дотримання виробниками умов виготовлення та збільшення навіски порошу ми не завжди отримуємо необхідне значення пробивної здатності еластичних снарядів для проникнення снаряду в глиб матеріалу.

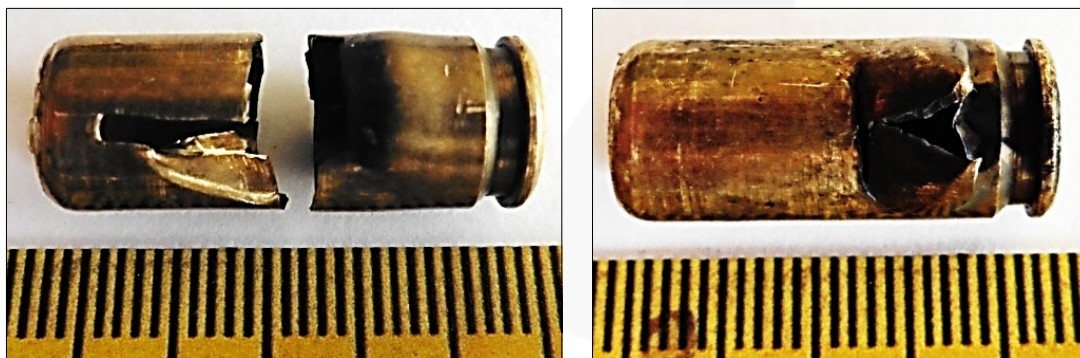
Також необхідно враховувати не лише неналежне дотримання виробниками стандартів виробництва, але й таке поняття як релоадингу патронів. Релоадинг – процес самостійного спорядження патронів із застосуванням, вживаних складових частин патронів, частіше гільз, або нових, раніше не використаних. Релоадинг застосовується для складання різних зразків патронів, як до мисливської гладкоствольної так і нарізної вогнепальної зброї.

Однак питання релоадингу патронів в нашому законодавстві не регулюється. У зв'язку з чим в експертній практиці зустрічається досить великі обсяги патронів травматичної (несмертельної) дії саморобного спорядження, що були виготовлені власниками зброї, або придбані під гаслом патронів із збільшеною пробивною здатністю. Адже часто особа, яка має намір придбати травматичні патрони, навіть не замислюється, що може придбати несертифікований продукт, у зв'язку із чим у майбутньому у неї можуть виникнути проблеми, такі як пошкодження пристрою для

відстрілу патронів споряджених гумовими кулями, шкода своєму здоров'ю та можливість настання кримінально-правових наслідків такого придбання [3]. Отже, яким чином особа може зрозуміти, що вона придбала не сертифіковані патрони, адже на даний час в нашій державі відсутні загально доступні бази даних в яких була би представлена інформація щодо сертифікованих виробників та характеристик патронів таких виробників.

Перше на що необхідно звернути увагу це маркувальні позначення на донній частині гільзи, а саме на те, що на патронах травматичної (несмертельної) дії не має бути маркувань у вигляді «Knall» або «Blank» – це вказує на переспорядження саморобним способом шумового (холостого) патрона. Також на патронах має бути відсутнє маркування патронів інших калібрів, прикладом може бути маркування «.223Rem», адже гільзи патронів даного калібру за своїми розмірно конструкційними особливостями, за умови їх скорочення до довжини гільзи патрону травматичної дії, можуть бути використані в зброї відповідного калібру та типорозміру патронника, а саме 9 mm P.A.

Як вже зазначалося використання патронів саморобного спорядження із використанням гільз патронів холостих патронів або стрільяних патронів калібру .223Rem можуть призвести до пошкодження цілісності гільзи або її руйнації (див. зображення 1,2), що в подальшому може призвести до детонації наступного патрону та патронів в магазині зброї.

Зоб. 1-2. Зразки руйнації гільз патронів травматичної дії саморобного спорядження

Детонація патронів в магазині зброї, в свою чергу можуть призвести до руйнації пристрою для стрільби (зброї), що в свою чергу може призвести до травматизму стрілка.

Висновки і пропозиції. Таким чином, в результаті узагальнення вище викладеного матеріалу, ми доходимо до наступних висновків:

© Андронов К.Ю., Гуренко Є.В., 2020
© Andronov K., Hurenko Ye., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139>
<http://eoi.citefactor.org/10.11232/2663-4139.14.09>

- необхідно доповнити діючу експертну методичку, в пункті проведення експериментальної стрільби, саме проведення пострілів не лише з використанням пристроїв виміру швидкості польоту снаряду, але і обов'язкове використання у сукупності сухо соснову дошку для визначення проникаючої здатності еластичних снарядів патронів;

- створення загально доступних баз даних сертифікованих виробників патронів несмертельної дії та характеристик таких патронів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Іщенко, А.В., Грищенко, О.В., Ігнат'єв, І.В. & Назаров, В.В. (2005). *Пістолети та револьвери, призначені для відстрілу патронів, споряджених металевими снарядами «несмертельної дії», та набой до них: судово-балістичний довідник*. Київ.: «ВАРТА».
- [2] Гамов, Д.Ю. (2012). *Методика встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності до стрільби*. ДНДЕКЦ МВС України; ДЕЗП Мінюсту України. Київ.
- [3] Кримінальний кодекс України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

PROBLEMATIC QUESTION OF CIRCULATION AND RESEARCH OF TRAUMATIC (NON-LETHAL) CARTRIDGES

ANDRONOV Kostiantyn, forensic expert in the weapon research sector of the department of forensic research
Kharkov Scientific-Research Expert-Criminalistic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

HURENKO Yevhen, forensic expert in the weapon research sector of the department of forensic research
Kharkov Scientific-Research Expert-Criminalistic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

UKRAINE

Abstract. The question of self-defense of citizens and protection of their property is relevant in every state of the modern world. At this stage of development of our state, the legislation provides for the possibility of possession of a certain circle of citizens with special devices for firing cartridges equipped with elastic bullets - the so-called traumatic guns. The presence of such guns raises the question of ammunition for this category, namely ammunition of traumatic (non-lethal) action. This, in turn, encourages the state to control the production and circulation of this category, as well as punishment for non-compliance with state norms. The low level of public culture in the handling of guns, and the desire of non-lethal weapon owners to increase their striking properties, leads to a number of problems that gun owners usually do not even think about it. In the expert practice during the work an algorithm of research of this category of cartridges is formed, but modern tendencies of development of the market of this production demand the decision of certain problem questions arising in the course of their research.

Keywords: cartridges, cartridges of traumatic action, elastic projectile, sleeve, marking, striking ability, penetrating ability.

